

Uitvoeringsprogramma Floriade van de provincie Flevoland

December 2015

Inhoudsopgave

	Bladzijde
Inleiding	3
1. Activiteiten gericht op realisatie van de werldeftoonftelling in 2022	5
1.1 Floriade BV	5
1.2 Gebiedsontwikkeling en relatie Almere 2.0	6
1.3 Provinciale financiële bijdrage aan de Floriade	7
1.4 Deelnemers aan het evenement	9
1.5 Gebiedspromotie	11
1.6 Planning evenemententerrein en Innovatiewerkplaats	11
1.7 Samenwerken aan een activiteitenprogramma	12
2. Activiteiten gericht op versterking kenniseconomie via ‘Floriade Werkt!’	14
2.1 Versterking van de kenniseconomie: het economisch programma ‘Floriade werkt!’	14
2.2 Het door ontwikkelen van de Innovatiewerkplaats	17
2.3 Gebruik van de Innovatiewerkplaats	18
3. Activiteiten gericht op de kenniscampus	19

Inleiding

Met de vaststelling van het Masterplan op 2 juli 2015 en de voorbereiding van het Omgevingsplan zet de gemeente Almere belangrijke stappen op weg naar de wereldtentoonstelling Floriade in 2022. In het Masterplan zijn de ambities uit het bidboek vertaald in plannen, acties en beslispunten. Daarnaast bevat het de noodzakelijke informatie over het organisatiemodel, de business case en de partners waarmee wordt samengewerkt.

De route naar 2022 – ‘The Making Of’ genoemd - is van groot belang. Kennisinstellingen, bedrijven en maatschappelijke organisaties worden uitgedaagd om hun innovaties en thema’s in te brengen en zo een bijdrage te leveren aan zowel de Floriade als aan een groene en gezonde toekomst voor de stad en de regio. Al in 2012 hebben de gemeente Almere en de provincie Flevoland een aanzet gemaakt voor een economisch programma ‘Floriade Werkt!’, omdat het de ambitie is om de wereldtentoonstelling in 2022 te benutten als vliegwielen om de regionale economie structureel te versterken.

Aan de hand van de aanzet voor het economisch programma is met veel ondernemers, brancheorganisaties en kennisinstellingen gesproken over de kansen die de Floriade en de Floriadethema’s bieden. Inmiddels heeft dat geresulteerd in de ambitie om een kennis-campus te realiseren, waar bedrijven en kennisinstellingen samen werken aan innovaties en kennisontwikkeling op de Floriade thema’s en dan met name de onderwerpen voeding, gezondheid en welbevinden. Die kennis-campus is de stip aan de horizon, een mogelijke legacy van de Floriade. Het thema Feeding the city komt steeds centraler te staan. De World Expo Milaan 2015 heeft geleerd dat het thema ‘Feeding the planet’ een groot en vooral ook jong publiek aanspreekt.

Hiermee zijn binnen het programma Floriade drie tijdslijnen gedefinieerd: de ‘making of’ tot aan de start van het evenement, het evenement in 2022 en de kennis-campus als een blijvend resultaat.

In de Innovatiewerkplaats, die de provincie vanaf de tweede helft van 2016 op het Floriade terrein zal gaan bouwen, zijn deze drie tijdslijnen ook te zien: het is gedurende de ‘making of’ een fysieke plek waar bedrijven en kennisinstellingen kunnen samenwerken aan innovaties en kennisontwikkeling. Gedurende de zes maanden van de wereldtentoonstelling in 2022 zal de Innovatiewerkplaats het Flevolandse paviljoen zijn. En met de Innovatiewerkplaats wordt beoogd de kiem te leggen voor een permanente kennis-campus.

De Innovatiewerkplaats staat overigens niet op zichzelf. Inmiddels is de voormalige duikschool aangekocht door de gemeente Almere. Dit gebouw wordt de komende tijd verbouwd tot het Floriade paviljoen. De BV Floriade zal hier gehuisvest worden en de exploitatie wordt in handen gelegd bij het verenigd bedrijfsleven onder de naam Vrienden van de Floriade. Ook dit is een plek waar ontmoetingen tussen kennisinstellingen en bedrijven georganiseerd kunnen worden.

In The Making Of periode op weg naar de Floriade en naar een kennis-campus moet enorm veel werk worden verzet. Daar is een veelheid aan partijen bij betrokken. Op vrijwel alle

deelonderwerpen is samenwerking noodzakelijk. Dit uitvoeringsprogramma gaat over de 'Making of periode'. Er wordt niet uitputtend beschreven welke activiteiten moeten worden verricht om de Floriade mogelijk te maken – want dat is primair een zaak van de BV Floriade, de gemeente Almere en de Nederlandse Tuinbouwraad (NTR) - maar er wordt gefocust op de onderwerpen waaraan de provincie Flevoland de komende jaren zal werken. Hierbij worden drie hoofdgroepen van activiteiten onderscheiden:

1. Activiteiten gericht op de wereldtentoonstelling in 2022;
2. Activiteiten gericht op versterking van de kenniseconomie via 'Floriade Werkt!';
3. Activiteiten gericht op de kenniscampus.

Per activiteit wordt een aantal acties benoemd. Deze acties bieden goede aanknopingspunten voor halfjaarlijkse voortgangsrapportages, die Gedeputeerde Staten met ingang van 2016 aan Provinciale Staten willen aanbieden.

Actie 1: Met ingang van 2016 wordt 2x per jaar een voortgangsrapportage aan Provinciale Staten aangeboden

Duiding van dit uitvoeringsprogramma

Dit is de provinciale inbreng voor en visie op de werkzaamheden in 2016. Vervolgstap is nu dit programma samen te brengen met de werkzaamheden en de organisatie binnen de gemeente Almere en de Floriade BV. Die zijn immers aan zet om de Floriade en de legacy vorm te geven. Daartoe wordt het overleg met Almere opgestart in januari 2016.

Actie 2: Met de gemeente Almere bepalen hoe het uitvoeringsprogramma van de provincie en gemeentelijke activiteiten met elkaar in overeenstemming kunnen worden gebracht.

1. Activiteiten gericht op realisatie van de wereldtentoonstelling in 2022

1.1 Floriade BV

De gemeente Almere zal begin 2016 de Floriade BV officieel oprichten. Naar verwachting zal de gemeente nog in 2015 de voorzitter van de Raad van Commissarissen van de BV in oprichting aanstellen, die vervolgens de directie van de BV zal benoemen. De Floriade BV krijgt de formele taak om de organisatie, realisatie en exploitatie van de wereldtuinbouw-tentoonstelling Floriade 2022 (het evenement) werkelijkheid te maken. In het Masterplan staat dat de gemeente naast de statuten en een eventuele aandeelhoudersovereenkomst in het voorjaar van 2016 een samenwerkingsovereenkomst met de Floriade BV wil sluiten. Hierin worden in ieder geval afspraken opgenomen over het gebruik van het terrein, de inrichting van het arboretum, de beschikbaarstelling van parkeerterreinen en overige elementen die gericht zijn op het mogelijk maken van het evenement en op de borging van de legacy elementen. Voor de oprichting van de BV heeft de gemeente de goedkeuring van de provincie nodig, omdat het een 'verbonden partij' betreft.

De Floriade BV realiseert en exploiteert het Floriade evenement en alle daartoe behorende activiteiten. De Floriade BV krijgt de opdracht om inkomsten te genereren om het basis-model uit het Masterplan te realiseren en dit mogelijk te maken via het initiëren van vastgoed ontwikkelingen, sponsoring, subsidies of anderszins. Zij moet voorts de mogelijkheden van het ambitiemodel verkennen. De gemeente draagt in de opstartfase zorg voor de permanente vastgoedontwikkeling en de casco terreininrichting. De gemeente behoudt haar grondeigendom en draagt grond op basis van een overeenkomst over aan de Floriade BV voor de duur van het evenement. De Floriade BV is in beginsel verantwoordelijk voor de tijdelijke vastgoedontwikkeling en het -beheer dat onderdeel is van het evenement.

In het Masterplan staat dat de gemeente Almere en de NTR hun verbondenheid aan de Floriade BV vastleggen in de Samenwerkingsovereenkomst Almere – NTR. In deze overeenkomst wordt opgenomen dat in 2018 een 'mid-term review' zal plaatsvinden.

Het Masterplan beschrijft voorts dat tijdens de oprichtingsfase van de Floriade BV door de gemeente, de BV i.o. en betrokken partijen nadere afspraken worden gemaakt over de wijze waarop belangrijke stakeholders worden opgenomen in de organisatiestructuur. Hierbij worden genoemd de NTR, de provincie, het bedrijfsleven, andere overheden zoals het Rijk en Amsterdam, de Vrienden van de Floriade, de Stichting Jeugdfloriade, de Ondernemersvereniging Stadshart Almere en de bewoners van de stad. De exacte invulling van de verbondenheid aan de Floriade BV is mede afhankelijk van de wensen van stakeholders en partijen. De afspraken worden vastgelegd in de oprichtingsakte en onderliggende statuten en overeenkomsten. De gedachte is dat het aantal aandeelhouders van de BV kan groeien.

Dit roept de vraag op hoe de provincie zich in dat aangekondigde gesprek zal opstellen. De provincie heeft in 2015 een advies bij Lysias ingewonnen over de governance. Lysias constateert dat de diverse partijen uiteenlopende motieven en randvoorwaarden hebben. Flevoland wil niet risicodragend participeren in het evenement, maar ondersteunt de Floriade wel met maximaal € 10 miljoen. De provincie wil dat de regio optimaal economisch profiteert van de Floriade en realiseert daartoe een Innovatiewerkplaats op het evenemententerrein en een economisch programma 'Floriade Werkt!'. De provincie heeft er daarnaast

in algemene zin belang bij dat de Floriade een succes wordt. Of negatief geformuleerd: ook de provincie loopt imagoschade op als de Floriade een fiasco wordt. Dit maakt dat de provincie belang heeft bij een aantal aspecten dat met de invulling van het evenement te maken heeft. Zij zal daarover op z'n minst willen meepraten, of zelfs meebeslissen. Lysias adviseert dat de provincie alleen deelneemt in de governance in de voor de provincie relevante onderwerpen. Lysias adviseert de provincie de beleidsmatige agendasetting te doen via (1) een Programmaraad / 'Advisory Board' zonder rechtspersoonlijkheid of (2) een Programmaraad / 'Advisory Board' met rechtspersoonlijkheid, een stichting. Als de gemeente kiest voor de oprichting van één overkoepelende BV Floriade, die daarmee ook verantwoordelijke wordt voor de beleidsmatige agenda, dan adviseert Lysias dat Flevoland daarin niet moet participeren. Participatie in een afzonderlijke 'making of' BV zou wel denkbaar zijn. Daarnaast geeft Lysias aan dat de provincie Flevoland ervoor zou kunnen kiezen om niet in rechtspersonen te participeren, maar wel activiteiten te subsidiëren of activiteiten in eigen beheer uit te (laten) voeren.

Naar verwachting in de eerste helft van 2016 zullen de gemeente Almere en de provincie Flevoland gesprekken voeren over de betrokkenheid van de provincie bij de governance structuur en tot een conclusie moeten komen. Bekend is dat de gemeente graag zou zien dat de provincie een voordracht voor een lid in de RvC zou doen. Op dit moment hebben de NTR en andere overheidspartners zich (nog) niet bereid getoond om te participeren in de Floriade BV. Daarom denkt de gemeente Almere momenteel na over een vorm van overleg met stakeholders. De publieke partners die financieel bijdragen, maar geen aandeelhouder in de BV zijn, zouden samen een stuurgroep kunnen vormen.

Het is denkbaar dat er naast een BV Floriade die het evenement gaat realiseren ook rechtspersonen worden opgericht voor bijvoorbeeld 'The Making of' of de voorbereiding van een kenniscampus. Provinciale Staten zullen geconsulteerd worden voordat conclusies juridisch worden vastgelegd.

Actie 3: In de eerste helft van 2016 de betrokkenheid van de provincie bij de governance van de Floriade vaststellen

1.2 Gebiedsontwikkeling en relatie Almere 2.0

Ter voorbereiding op de Rijksstructuurvisie Amsterdam-Almere-Markermeer (2013) heeft de Werkmaatschappij Almere Centrum/Weerwater een gebiedsontwikkelingsplan gemaakt. Het gebied rondom het Weerwater kan zich de komende decennia ontwikkelen tot het hart van de stad Almere. In dit gebied volstaat de overheid met het creëren van de basisvoorwaarden voor een succesvolle gebiedsontwikkeling. Op basis daarvan wordt een kansenstrategie gevolgd. De verdubbeling van de A6 die de komende jaren wordt gerealiseerd, waarbij de A6 ter hoogte van het Floriadeterrein naar maaiveld wordt gebracht, is een belangrijk project om de basiskwaliteit op orde te brengen. Dit geldt eveneens voor de realisatie van het Rondje Weerwater, waarvoor in het Jaarprogramma 2015 al een beroep is gedaan op het Fonds Verstedelijking Almere.

Momenteel wordt een meerjarenprogramma Almere 2.0 voorbereid, waarin de prioritaire programmalijnen worden benoemd waarop de inzet van het Fonds Verstedelijking Almere zich de komende 10-15 jaar zal focussen. In het concept wordt als één van de vijf prioritaire

programmaliijnen genoemd het creëren van de basiskwaliteit en vervolgens het tot bloei brengen van het gebied Almere Centrum/Weerwater. Dit meerjarenprogramma wordt in het eerste kwartaal van 2016 aan Provinciale Staten voorgelegd en vormt de basis voor de jaarprogramma's 2017 en verder. Als dit gebied daadwerkelijk tot één van de prioritaire programmaliijnen in het meerjarenprogramma wordt benoemd, zal vervolgens uitgewerkt worden welke projecten daarbinnen de komende jaren nodig zijn. Er is op dit moment een bestuurlijk overleg Centraal Almere. Daar wordt door de gemeente gesproken met Rijkswaterstaat en het Rijksvastgoedbedrijf. De provincie en het waterschap zijn agendalid.

Actie 4: Ontwikkeling Almere Centrum/Weerwater betrekken bij (meer-)jarenprogramma's Almere 2.0 en vaststellen prioritaire projecten voor de ontwikkeling Almere Centrum/Weerwater

In de kansenstrategie voor Almere Centrum/Weerwater is de Floriade de eerste kans die voorbij kwam. Zowel Almere als Flevoland hebben hun bijdrage aan dit onderdeel van de totale gebiedsontwikkeling gemaximeerd op (ieder) € 10 miljoen. Maar helder is dat binnen het programma Almere 2.0 de gezamenlijke investeringen in het gebied Almere Centrum/Weerwater, dat loopt van de stationsomgeving tot aan bedrijventerrein De Steiger, hiertoe niet beperkt hoeven te blijven. Zo zijn de ontwikkeling van het Rondje Weerwater en de realisatie van een Upcyclestation op De Steiger al opgenomen in het Jaarprogramma 2015 van Almere 2.0.

Via het Ministerie van Economische Zaken heeft het Rijk aan Almere aangegeven dat het zijn inzet is om, zoals bij eerdere Floriades het geval was, te komen tot een bijdrage van € 5 à € 10 miljoen voor de Floriade in Almere. De invulling hiervan zal gebeuren op basis van een inhoudelijke en innovatieve agenda, onder andere in relatie met de topsectoren. Omdat dit relaties heeft met zowel de 'making of' als de legacy van de Floriade, is deze agenda ook van provinciaal belang.

Actie 5: Samen met Almere wordt een inhoudelijke en innovatieve kansenagenda Floriade met het Rijk opgesteld.

1.3 Provinciale financiële bijdrage aan de Floriade

De provincie heeft binnen IFA2 een bedrag van € 10 miljoen geormerkt voor de Floriade. De gemeente heeft deze bijdrage opgenomen in de business case voor de Floriade, maar er moeten nog afspraken worden gemaakt over de projecten of activiteiten waaraan deze middelen concreet worden besteed. Afgesproken is dat de € 10 miljoen via het Fonds Verstedelijking Almere loopt. Daarmee zijn de procedureafspraken voor dit fonds van toepassing, zoals die in 2014 door Provinciale Staten zijn vastgelegd in de Uitvoeringsovereenkomst Almere 2.0 en de nadere uitwerking daarvan. Besteding van de € 10 miljoen wordt conform deze afspraken voorbereid 'door het daarvoor verantwoordelijke bestuurlijk overleg'. Nog bepaald moet worden of deze inhoudelijke voorstellen langs de lijn van het thema economie of een nog te vormen overlegstructuur voor de Floriade lopen. Overigens wordt op basis van het in voorbereiding zijnde Meerjarenprogramma Almere 2.0 ook nagedacht over de vraag of een actualisatie van de governance wenselijk is.

Actie 6: Afspreken langs welke inhoudelijke lijn voorstellen over besteding van de provinciale bijdrage aan de Floriade worden gedaan.

Het Bestuurlijk Overleg Almere 2.0 neemt voorstellen op in het Meerjarenprogramma Almere 2.0 en legt ze voor aan de gemeenteraad en Provinciale Staten. De bijdrage van de provincie aan de Floriade is geormerkt geld. Dit betekent dat voor deze middelen - anders dan bij de overige middelen die via het Fonds Verstedelijking Almere beschikbaar komen - geen integrale afweging mogelijk is waaraan ze worden besteed: ze worden besteed aan de Floriade. Wel zal beoordeeld moeten worden of de middelen binnen het thema Floriade met de juiste relevantie worden besteed.

De door de provincie voor de Floriade geormerkte gelden zijn afkomstig uit de tweede tranche van het Investeringsprogramma Flevoland-Almere (IFA). In het convenant dat de gemeente en provincie daarover in 2006 sloten, staat: "Het centrale motto van het Investeringsprogramma is het realiseren van krachtige Impulsen voor de ontwikkeling van een uniek stedelijk klimaat in Almere en het versterken van de economische positie van Almere binnen de Noordvleugel van de Randstad." Dit betekent dat voorstellen voor aanwending van de provinciale bijdrage voor de Floriade altijd aan dit motto getoetst moeten worden. Daarnaast vormt de Uitvoeringsovereenkomst Almere 2.0 een beoordelingskader.

Bij een voorstel tot besteding van de provinciale middelen aan de Floriade zal ook naar cofinanciering worden gekeken, zodat ook bijdragen van de gemeente (bv. de voor de Floriade gereserveerde gemeentelijke middelen), het Rijk en anderen (bv. Europese subsidies) betrokken kunnen worden.

Voor € 2 miljoen van de geormerkte € 10 miljoen is inmiddels het besluit genomen dat ze worden besteed aan het economisch programma 'Floriade Werkt!' (zie hoofdstuk 2). Binnen de business case Floriade betreft dit het onderdeel 'making of' van de Floriade.

Als bijlage bij het Masterplan van de gemeente is een brief opgenomen van gedeputeerde Appelman aan toenmalig wethouder Mulder, waarin wordt voorgesteld de komende tijd samen op basis van de geactualiseerde concept begroting voor de Floriade te verkennen bij welke investeringen een provinciale bijdrage de grootste relevantie heeft. Daarbij kunnen ook voorstellen ontstaan die thans nog niet in de begroting staan. De overwegingen moeten transparant en navolgbaar zijn, zodat ook Provinciale Staten en de gemeenteraad een afweging kunnen maken.

Ter invulling van deze brief verkennen de gemeente Almere en de provincie Flevoland momenteel de mogelijkheid om de provincie verantwoordelijk te maken voor één of meer helder af te bakenen delen van de realisatie van het evenemententerrein, tot een bedrag van de resterende provinciale bijdrage € 8 mln. Deze werkwijze sluit aan bij het advies van Lysias om niet in rechtspersonen te participeren, maar wel activiteiten te subsidiëren of activiteiten in eigen beheer uit te (laten) voeren. De provincie zou dan verantwoordelijk worden voor de aanbesteding van delen van de business case, maar zij krijgt dan ook zelf zeggenschap over bijvoorbeeld het innovatieve karakter en de betrokkenheid van het Flevolandse bedrijfsleven. Onder meer wordt gezamenlijk met Almere verkend of de realisatie van de boulevard rondom het evenemententerrein door de provincie zou kunnen

plaatsvinden. De provincie zou daarbij samen met bedrijven en kennisinstellingen innovaties op het gebied van energieopwekking in de boulevard en de ondergrond daarvan kunnen verwerken. Ook wordt verkend of de provincie delen van de openbare ruimte (het 'arboretum', de letterbak van de plantenbibliotheek) kan aanleggen. Dit biedt combinatie-mogelijkheden met onderwijs en kennisontwikkeling die voor de kenniscampus relevant kan zijn. Het arboretum zou bijvoorbeeld een combinatie kunnen worden van bloeiende planten en van planten met inhoudsstoffen die een bijdrage leveren aan voeding en gezondheid.

De voorgenomen route is om een voorstel over de aanwending van de € 8 miljoen provinciale bijdrage in het voorjaar van 2016 te bespreken met Provinciale Staten, waarna de conclusies worden verwerkt in de Jaarprogramma's 2017 en verder van het Fonds Verstedelijking Almere, die jaarlijks bij de begrotingsbehandeling worden gevoegd.

Actie 7: Op basis van een verkenning worden voorstellen over de investeringen, waaraan de resterende € 8 miljoen van de provinciale bijdrage aan de Floriade wordt besteed, in de eerste helft van 2016 aan provinciale Staten voorgelegd.

1.4 Deelnemers aan het evenement

In 2016 zal het Rijk een rijkscommissaris voor de Floriade aanstellen. Deze commissaris zal het voortouw nemen in de internationale contacten in de aanloop naar de Floriade, met als doel om de tentoonstelling optimaal te vullen met relevante deelnames.

Vooruitlopend daarop hebben Flevoland en Almere de World Expo in Milaan in 2015, die met het thema 'Feeding the planet. Energy for life' goed aansloot bij met name het belangrijkste subthema 'Feeding the city' van Floriade Almere, al benut om relevante contacten te leggen. Hierbij is gekeken naar het internationaal relevante netwerk van kennisinstellingen voor een toekomstige kenniscampus. Dit is de reden dat we hierin samen met de Aeres Groep optrokken. Er was in Milaan een groot aantal landenpaviljoens aanwezig waar een goede inhoudelijke invulling aan het thema werd gegeven. Een bestuurlijke delegatie onder leiding van de Commissaris van de Koning heeft een aantal landenpaviljoens bezocht, waarbij samenwerkingsmogelijkheden zijn verkend, gericht op een internationale kennis- en innovatieagenda voor voeding, gezondheid en welbevinden.

Met een aantal landen worden vervolgacties voorbereid, waarbij vanwege de inhoudelijke relaties tussen Milaan en Almere de contacten met Italië nu al relevant zijn. Daarnaast blijkt Italië zeer bereid om 'lessons learned' met ons te delen. Hierbij speelt ook het op 15 oktober 2015 door 115 mondiale steden ondertekende Milan Urban Food Policy Pact een rol, waarbij deze steden uitspreken een rol te hebben in de urbane voedselstrategie. Ook Almere heeft dit pact ondertekend. Almere kan een positie verwerven in de monitoring van de uitvoering van dit pact en zich daarmee in dit internationale netwerk op de kaart zetten. Het is bijvoorbeeld denkbaar dat hierover, als onderdeel van de 'making of', in 2018 en in 2022 in Almere symposia georganiseerd worden.

In Milaan hebben we gemerkt dat bijvoorbeeld China zijn aanwezigheid op de Floriade in 2022 afhankelijk stelt van de aanwezigheid van Nederland op de World Expo in Beijing in 2019, ook een tentoonstelling gericht op de tuinbouw. Als Nederland in Beijing aanwezig is, dan zal China zeker in Almere deelnemen, zo is ons verzekerd, en dan is men ook zeer

bereid om samen te werken aan een kennis- en innovatieagenda. De provincie Flevoland heeft deze signalen doorgegeven aan de partijen die zeggenschap hebben over deelname van Nederland aan Beijing en zal dat ook blijven doen.

Het is overigens van belang op te merken dat het evenement Floriade 2022 al wel is goedgekeurd door de AIPH, de Association Internationale des Producteurs de l'Horticulture, maar nog niet door de BIE, het Bureau International des Expositions, dat verantwoordelijk is voor de regulering van World Expo's. De goedkeuring door de BIE is pas mogelijk zes jaren vóór het jaar waarin een expo plaatsvindt, dus in 2016. Bij het leggen van contacten op de afgelopen World Expo in Milaan bleek het een handicap te zijn dat Almere nog niet als 'horticultural event' op de agenda van de BIE is geplaatst (maar dat kan pas in 2016). Landen zijn daardoor nog niet in staat om een commitment aan te gaan. Daarnaast hebben de meeste landen niet het gebruik om reeds zeven jaar van tevoren te besluiten tot deelname aan een expo.

Het vullen van het evenement is primair een taak van de BV Floriade en de nog aan te stellen rijkscommissaris. De ervaringen sinds het bidbook uit 2012 (Growing Green Cities netwerk) en in Milaan in 2015 hebben echter geleerd dat ook de kroonbenoemden, gedeputeerden en wethouders van gemeente en provincie internationaal deuren kunnen openen. Het is daarom van belang dat alle relevante spelers in 2016 een strategie bepalen waarbij wordt bepaald waar ondersteuning van de eerstverantwoordelijken voor de internationale agenda toegevoegde waarde heeft.

Actie 8: In 2016 met alle relevante spelers een gezamenlijke strategie over de internationale agenda richting de Floriade 2022 overeenkomen.

Zowel de Floriade Venlo als de World Expo Milaan hebben laten zien dat een wereldtentoonstelling een mix is van inhoudelijke thema's en amusement. Een Floriade moet een aansprekend evenement zijn voor een breed publiek. Voldoende bezoekers zijn van cruciaal voor een sluitende business case. De World Expo in Milaan liet zien dat daarbij ook een gevarieerde horeca, een cultureel programma en een educatief programma, zowel overdag als 's avonds, van grote betekenis kunnen zijn.

Maar de Floriade is ook een b2b evenement, waar ondernemers zaken willen doen en waar wetenschappers inhoudelijke thema's bespreken. Het is daarmee een uitgelezen kans om onze kenniseconomie te versterken en om het regionale bedrijfsleven op de kaart te zetten en te verbinden met nationale en internationale partners en klanten. Hoewel het belang van de sluitende business case en daarmee de verkoop van veel kaartjes groot is, is het ook van belang dat Almere en Flevoland samen met partners bewaken dat de inhoud van het thema Growing Green Cities voldoende geborgd blijft en niet ondersneeuwt in het belang van de BV Floriade en diens aandeelhouders om voldoende bezoekers te trekken. De Floriade moet een zorgvuldige mix zijn van een publieksevenement en een inhoudelijk podium, zowel op het expoterrein zelf als in de hele regio.

Actie 9: Bewaakt wordt dat de inhoud van Growing Green Cities voldoende geborgd wordt in de wereldtentoonstelling, zonder daarbij het belang van een sluitende business case uit het oog te verliezen.

De komende jaren zullen Almere en Flevoland de samenwerking van ondernemers en kennisinstellingen op de Floriade thema's stimuleren, waarbij de nadruk ligt op voeding, gezondheid en welbevinden. De Innovatiewerkplaats en het Floriade paviljoen zijn fysieke locaties waar deze samenwerking gestalte kan krijgen. De ambitie is dat deze samenwerking uiteindelijk uitgroeit tot een kenniscampus in Almere. Dit kan een belangrijke legacy van de Floriade zijn. Tijdens 'The Making Of' stimuleren Almere en Flevoland in samenwerking met beoogde samenwerkingspartners voor de kenniscampus dat relevante internationale samenwerking tot stand komt en dat de resultaten van deze samenwerking zichtbaar worden op de Floriade. Hierbij zijn onder meer het Growing Green Cities netwerk van Almere, het Milan Urban Food Policy Pact, de internationale partners van de Aeres Groep en de op de World Expo Milaan opgedane contacten van belang.

Actie 10: Gestimuleerd dat de partners waarmee internationale samenwerking op het thema Growing Green Cities wordt aangegaan, ook zichtbaar (willen) zijn op de Floriade.

1.5 Gebiedspromotie

Tijdens de wereldtentoonstelling moet niet alleen het expositie terrein, maar ook de regio over het voetlicht worden gebracht. Naar analogie van het project 'Amsterdam bezoeken, Holland zien' is hier het streven: de Floriade bezoeken, Flevoland zien. Verschillende arrangementen zijn daarbij belangrijk. Bezoekers moeten worden verleid om meerdere dagen in de regio te vertoeven. Dit kan een toeristisch-recreatief verblijf zijn, maar ook een inhoudelijke verdieping van de thema's van de Floriade, waarbij bijvoorbeeld daglicht-loze slateelt op een beeldscherm in het Flevolandse paviljoen wordt getoond, maar ook in de praktijk kan worden bekeken door een excursie naar Staay Food Group n Dronten.

De kennis, de ervaring en het netwerk van Amsterdam Marketing versterken de marketing-communicatie voor de Floriade. In het Masterplan heeft Almere beschreven dat parallel aan de Floriade het programma 'Stad&Regio' plaatsvindt waarin innovatieve projecten in de regio te bezoeken zijn. Tijdens 'The Making Of' kan de hele regio worden benut als living lab om innovaties in de land- en tuinbouwsector te ontwikkelen en uit te testen. Vooral de kansen van het gebied Oosterwold, met een groot areaal aan stadslandbouw, springen hierbij in het oog.

Actie 11: Richting 2022 wordt samen met de gemeente Almere het programma 'Stad&Regio' gevuld.

1.6 Planning evenemententerrein en Innovatiewerkplaats

Nu het Masterplan is vastgesteld, komt de start van de aanleg en inrichting van het evenemententerrein in zicht. Eind 2015 stelt de gemeente het Verkavelingsplan op met de exacte locatie van wegen, paden en kavels, van het carré/boulevard en het groen. Hierbij worden ook de randvoorwaarden voor kavelontwikkeling uitgewerkt. Het bestemmingsplan wordt eind 2015 aan de gemeenteraad voorgelegd, in de vorm van een omgevingsplan. Het omgevingsplan is de juridische basis voor eventuele grondverwervingen en maakt de daadwerkelijke realisatie en de gebiedsontwikkeling mogelijk.

De gemeente doet de civieltechnische uitvoering, zoals het aanbrengen van zand, het zettingsproces, de aanleg van kabels en leidingen en bouwwegen. Dit neemt ongeveer drie jaar in beslag. Het is de bedoeling om nieuwe bomen uiterlijk vijf jaar voor de opening van de Floriade te planten zodat ze tijdens het evenement tot wasdom zijn gekomen. Na het zettingsproces en het bouwrijp maken wordt in 2019 gestart met de terreininrichting. Hieronder valt ook de hiervoor al genoemde aanleg van de boulevard. De contouren van de Floriade worden dan zichtbaar: het aangeplante groen en de bouw van landenviljoens. Voor de terreininrichting is drie jaar ingepland. Na 2018 ligt het zwaartepunt op de realisatie van vastgoed. In 2017 start Rijkswaterstaat met de verbreding van de A6. Op het Floriade-terrein komt ten noorden van de snelweg een talud beschikbaar voor bebouwing.

Het is de ambitie van zowel de provincie als de gemeente dat in september 2016 wordt gestart met de bouw van de Innovatiewerkplaats. Dit vereist een zorgvuldige afstemming. De bouwvergunning kan pas worden verleend als het Omgevingsplan van kracht is geworden. Bij de bouw moet goed rekening worden gehouden met omliggend opgehoogd terrein dat nog moet zetten. Ook de bereikbaarheid van de Innovatiewerkplaats tijdens de aanleg van het expoterrein moet gewaarborgd zijn. Op 28 oktober 2015 is het voorlopig ontwerp van de Innovatiewerkplaats van architectenbureau Doepel & Strijkers bekend gemaakt. Het Programma van Eisen hiervoor is opgesteld na overleg met mogelijke toekomstige gebruikers, waaronder de Aeres Groep. Dit ontwerp wordt de komende maanden uitgewerkt tot een definitief ontwerp, op basis waarvan in het tweede kwartaal van 2016 de bouwvergunning wordt aangevraagd. De intentieverklaring die Almere en de provincie sloten over de Innovatiewerkplaats, zal worden uitgewerkt in een realisatie-overeenkomst.

<i>Actie 12: Goede afstemming om tot start bouw Innovatiewerkplaats in september 2016 te kunnen komen, resulterend in een bouwvergunning en een realisatieovereenkomst.</i>

1.7 Samenwerken aan een activiteitenprogramma

In november 2014 hebben Almere, Flevoland en de Vrienden van de Floriade een intentie-overeenkomst getekend over een gezamenlijke onderzoeksinspanning over 'transformatie en exploitatie' van het Floriadepaviljoen. De resultaten van het onderzoek zullen als basis dienen voor een samenwerkingsovereenkomst. Hierin wordt vastgelegd dat de aangekochte duikschool zal worden verbouwd tot het Floriade Paviljoen, waarin ook de Floriade BV zal worden gehuisvest en dat de exploitatie van het gebouw in handen van de Vrienden van de Floriade zal liggen. Zowel de gemeente als de provincie zullen het gebouw gebruiken voor Floriade gerelateerde ontmoetingen en kennis- en netwerkbijeenkomsten tussen ondernemers en kennisinstellingen.

De activiteiten in het Floriadepaviljoen, de Innovatiewerkplaats, de ruimte van de Urban Greeners aan het Belfort, De Drijfveer van de Urban Greeners, een eventuele Floriade winkel in het stadshart en de activiteiten van Kunstlinie Almere-Flevoland moeten tijdens de 'making of' periode goed op elkaar worden afgestemd. Er moet de komende jaren 'reuring' in de zin van een inspirerend activiteitenprogramma ontstaan. Elke maand moet er wel ergens iets te doen zijn over de Floriade. Beschikbare ruimten moeten optimaal worden benut. De provincie Flevoland streeft ernaar dat hiervoor een programmeringsteam wordt opgericht, waarin alle relevante partners deelnemen.

Actie 13: Een programmeringsteam zorgt voor een variëteit aan activiteiten gericht op Floriade thema's, met een optimale afstemming en vulling van beschikbare ruimten.

2. Activiteiten gericht op versterking kenniseconomie via 'Floriade Werkt!'

2.1 Versterking van de kenniseconomie: het economisch programma 'Floriade werkt!'
Flevoland ligt op het snijvlak van de grote agrarische productiegebieden en het stedelijk gebied van de Amsterdamse metropool. Daarom past het gedachtegoed van Growing Green Cities goed bij onze regio. Het raakt tenminste vier Nederlandse topsectoren: Tuinbouw & Uitgangsmaterialen, Agri & Food, Water en Life Sciences & Health. Dit biedt een stevige basis om de Floriade niet alleen als een evenement in 2022 te zien, maar de thema's daarvan als vliegwiel te benutten om de Almeerse en regionale economie structureel te versterken.

In de Flevolandse Economische Agenda (2012) staat reeds de keuze voor uitbouw van de Flevolandse kenniseconomie en daarmee het verbeteren van het innoverend vermogen van onze ondernemers. Als wenkend toekomstperspectief beschrijft deze agenda dat de Flevolandse economie in 2025 bekend staat als een duurzame en gezonde economie en zich kenmerkt door een breed spectrum aan innovatieve ondernemingen die actief zijn op een mondiale markt. "De 'living labs' van Flevoland op het gebied van duurzame voedselproductie, gezond leven en slim gebruik van schone energie en grondstoffen dragen bij aan oplossingen voor nationale vraagstukken." "In 2025 is Flevoland een internationaal toonaangevend agrarisch productiegebied. Uniek is de kennisintensieve productie van pootaardappelen. De Noordoostpolder is uitgegroeid tot een internationaal gerenommeerde greenport, met Emmeloord als Seed Potato Capital of the World. De teeltmethoden zijn intensief en duurzaam. Flevoland is mede dankzij de Floriade in 2022 mondiaal bekend als gidsregio voor de kennisintensieve, moderne, hoogproductieve landbouw en de biologische land- en tuinbouw. Ondernemers werken nauw samen met kennis- en onderwijsinstellingen uit binnen- en buitenland", zo staat in de Flevolandse Economische Agenda.

De Floriade helpt bij het werken aan dit toekomstperspectief, omdat het een podium biedt, focus geeft en het aanknopen van contacten, zowel nationaal als internationaal, vergemakkelijkt. In aanvulling op het reguliere beleid willen de gemeente Almere en de provincie Flevoland met het economisch programma 'Floriade Werkt!' het lokale en regionale bedrijfsleven verbinden met de (inter)nationale agrofood- en tuinbouwsector om zo de economische ontwikkeling van de regio te bevorderen. Daarnaast worden met dit programma de principes van de circulaire economie verspreid. Het biedt kansen voor een onderscheidend economisch profiel: een regio met ruimte voor experimenten waarvan de resultaten direct zichtbaar zijn en worden toegepast.

De land- en tuinbouwsector heeft behoefte aan 'showcases'. Almere en Flevoland kunnen in de komende tien jaar een unieke verbinding maken. Onze provincie spreekt aan, omdat hier de zee is drooggelegd om de groei van onze bevolking op te vangen en bij te dragen aan onze voedselzekerheid. Dat wordt ook in het ontwerp van de Innovatiewerkplaats zichtbaar gemaakt. Flevoland kan een 'living lab' worden voor validering en valorisatie (= kennis omzetten naar commercieel haalbare producten). Die rol past bij ons. Flevoland is al sinds haar ontstaan een 'living lab'.

Hoewel samenwerking de land- en tuinbouwsector in het bloed zit, gaat het samenbrengen van versnipperde kennis niet vanzelf. Er is behoefte aan een integrale, multidisciplinaire benadering, onder meer over de relaties tussen stad en land. Op dit moment ontbreekt een

internationaal platform waar kennisinstellingen en bedrijven samenwerken aan toepassingen. Almere en Flevoland stimuleren dat op de thema's voeding, gezondheid en welbevinden een kennisnetwerk ontstaat. De Innovatiewerkplaats en het Floriade Paviljoen dienen daarbij als podium en als aanzet voor een kenniscampus, die juist in Almere thuishoort omdat Almere zich actief inzet op het thema Growing Green, zowel tot de metropoolregio Amsterdam behoort en ligt in het grootste agrarische productiegebied van Nederland. Het fundamenteel onderzoek vindt grotendeels plaats op universiteiten buiten Flevoland, maar voor toegepast onderzoek heeft Flevoland sterke troeven in handen.

De overheid ontwikkelt innovaties niet zelf. Zij biedt wel de kaders en randvoorwaarden om tot innovaties en succesvolle marktintroductions daarvan te komen. Belangrijk is dat voldoende experimenteerterruimte aanwezig is om innovaties in de praktijk te testen. De overheid faciliteert vervolgens om de innovaties door valorisatie van de pilot fase naar de markt te brengen. Alle partijen in de keten worden bij elkaar gebracht. Dit zijn partijen die voor een deel al gevestigd zijn in Flevoland, maar voor een deel ook nog niet. Zo vinden veel innovaties voor voeding en gezondheid plaats in Noord-Holland Noord (Seed Valley) en in de Food Valley rond Wageningen en vinden veel innovaties in groen en welbevinden plaats in Greenport Aalsmeer. Door te makelen en schakelen over de traditionele systeemgrenzen heen, kan een vitaal kennis- en innovatiecluster ontstaan. De provincie en gemeente zullen faciliteren dat cross-overs tussen land- en tuinbouw en andere sectoren tot stand komen om de innovaties breder toepasbaar te maken. Juist uit die cross-overs ontstaan innovaties.

Kernwoord hierbij is kenniscirculatie. Bij het streven naar een kenniseconomie draait het om het beter gebruiken van bestaande kennis. Nieuwe kennis ontwikkelen blijft weliswaar belangrijk, maar de gemeente en provincie gaan het mobiliseren en toepassen van ideeën en technieken stimuleren en aanjagen. Ideeën en technieken die te vinden zijn in andere (boven-)regionale bedrijven en sectoren. De kenniscirculatie moet een economische beweging op gang brengen. Het economisch programma 'Floriade Werkt!' is dan ook een open uitnodiging aan ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen om samenwerkingsprojecten aan te dragen.

Tijdens de making of periode 2016-2022 wordt door de provincie Flevoland een Business to Business programma gefinancierd, gericht op de thema's voeding, gezondheid en welbevinden. Het programma staat open voor alle bedrijven en instellingen, mits er minimaal één Flevolandse partner bij betrokken is. Met dit programma worden (kleinschalige) presentaties en experimenten gefaciliteerd en themabijeenkomsten georganiseerd. Inmiddels is besloten dat via het Fonds Verstedelijking Almere € 2 miljoen van de door de provincie voor de Floriade gereserveerd € 10 miljoen wordt vrijgemaakt voor dit economische programma. Op dit moment wordt een uitwerking van de Algemene Subsidieverordening Flevoland voorbereid, waarin staat waaraan deze middelen de komende jaren worden besteed. Begin 2016 wordt dit met Provinciale Staten besproken. De Innovatiewerkplaats zal met de Aeres Groep een vaste gebruiker krijgen. Daarnaast kan de Innovatiewerkplaats een plek worden waar b2b ontmoetingen plaatsvinden (van presentaties en lezingen tot congressen). Ook wordt nagedacht over mogelijkheden om bedrijven en kennisinstellingen, die met innovaties bezig zijn en daarvoor positieve beschikkingen voor Europese subsidies zoals EFRO, POP3 of Horizon 2020 hebben verkregen, naar de Innovatiewerkplaats te halen om ze daar hun innovaties te laten ontwikkelen of te demonstreren. Als voorwaarde voor cofinanciering wordt altijd gesteld dat de aanvrager bereid moet zijn om zich ook minimaal 1 week in de

Innovatiewerkplaats te presenteren, zowel tijdens 'The making Of' als tijdens de Floriade zelf. Voorts wordt gedacht aan de organisatie van challenges voor bedrijven op Floriade thema's, waarbij gebruik kan worden gemaakt van de Innovatiewerkplaats, zowel tijdens de challenge zelf als bij de start-ups die daaruit voort kunnen komen. De bedrijven kunnen hierbij de kennis van instellingen als CAH Vilentum en Windesheim inzetten.

Actie 14: Voor de € 2 miljoen middelen uit het Fonds Verstedelijking Almere wordt een financiële regeling uitgewerkt, die begin 2016 aan PS wordt voorgelegd.

De land- en tuinbouwsector heeft momenteel moeite om goed opgeleide mensen te vinden. Om ook naar de toekomst toe te kunnen blijven innoveren, zijn goed opgeleide mensen nodig. Flevoland is een regio waar de bevolking de komende jaren zal blijven groeien. Flevoland is een groeiregio en biedt een enorm arbeidspotentieel, ook voor de land- en tuinbouwsector. Bij de verdere uitwerking van 'Floriade Werkt!' kunnen de overheden bewerkstelligen dat de gehele kenniskolom betrokken wordt: van leerwerkplaatsen tot praktijkgericht onderzoek. Het biedt kansen voor doorontwikkeling van het onderwijsaanbod in Almere. Studenten en jongeren kunnen worden uitgedaagd om een onderzoek te doen en innovaties te starten. Dit kan de vorm krijgen van ontwerpwedstrijden, waarbij jaarlijks een ander thema wordt gekozen (bv. voeding, water, energie, biobased, bodem, herbruikbare paviljoens). Er is interesse voor vanuit de gehele onderwijskolom, van basisscholen, voortgezet onderwijs tot HBO- en universitair onderwijs. De provincie focust zich echter op het bedrijfsleven en MBO/HBO/WO. Wel zal over de samenhang afstemming plaatsvinden met onderwijsinstellingen, gemeente, provincie, BV Floriade en Urban Greeners.

Actie 15: In het educatief programma rondom de Floriade focust de provincie zich op het bedrijfsleven en MBO/HBO/WO.

Inmiddels is met het *Samenwerkingscharter Floriade 2022* en de uitwerking daarvan in een *Uitvoeringsovereenkomst 2015* zichtbaar geworden dat het Flevolandse bedrijfsleven zich actief willen verbinden aan de Floriade. In het charter spreken het verzamelde bedrijfsleven uit alle zes Flevolandse gemeenten, Almere en Flevoland uit dat zij zich in een gelijkwaardige netwerksamenwerking willen inzetten om kennis en werk optimaal aan te trekken en te laten integreren in stad en regio. Ieder werkt, gegeven zijn eigen context van belangen, doelstellingen, verantwoordelijkheden en omgeving, mee aan de realisatie. Steeds wordt gekeken hoe kennis die met projecten meekomt, in de onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven een plek kan krijgen en tot toepassing en business kan leiden. Gewerkt wordt aan en binnen de lerende economie. In 2015 zijn de partijen gestart met een regelmatig overleg over de samenwerking waarin zij afstemmen, verbindingen leggen, ontwikkelingen en initiatieven bespreken en de invulling van het samenwerkingscharter centraal staat. Op www.samenwerkingscharterfloriade2022.nl is te zien dat ondernemers en kennisinstellingen al actief aan de slag gaan met mogelijke innovaties op en rond de Floriade.

Actie 16: Met de charterpartijen wordt samen gewerkt om kennis en werk optimaal aan de trekken en te laten integreren in stad en regio.

Zoals gezegd, wordt met Floriade Werkt! gestreefd naar versterking van de kenniseconomie. Het resultaat kan dan ook onder meer worden afgemeten aan het aantal arbeidsplaatsen bij onderwijs- en kennisinstellingen, het aantal studenten en onderzoekers, het aantal

samenwerkingsprojecten, het aantal in gang gezette innovaties, de mate van clustervorming en het aantal arbeidsplaatsen in de vier genoemde topsectoren. Dit zal worden gemonitord, mede op basis van een nulmeting in 2016. In 2019 wordt een tussenevaluatie gedaan en na afloop van de Floriade een eindevaluatie.

Actie 17: Het resultaat van Floriade Werkt! zal worden gemonitord, met een nulmeting in 2016, een tussenevaluatie in 2019 en een eindevaluatie in 2023.

2.2 Het door ontwikkelen van de Innovatiewerkplaats

De Innovatiewerkplaats is samen met De Drijfveer van de Urban Greeners en het huis van Lodewijk Hoekstra het eerste bouwwerk dat op het toekomstige expoterrein wordt gebouwd. Daarmee wordt de lat gelegd, waaraan ook volgende bouwwerken afgemeten worden. Het is de ambitie van de provincie dat de Innovatiewerkplaats in 2016 – met de relatief beperkte middelen - een icoon is van nature based bouwen, zowel in materialen als het sluiten van kringlopen. Het is tevens de ambitie dat het gebouw zich richting 2022 door ontwikkelt met nieuwe innovaties, zodat het ook tijdens de wereldtentoonstelling de stand der techniek toont. Architectenbureau Doepel & Strijkers blijft hiertoe tot aan de Floriade als adviseur en ambassadeur aan de Innovatiewerkplaats verbonden. De doorontwikkeling hoeft niet perse voor rekening van de provincie te zijn: het is ook denkbaar dat de provincie een goed functionerend basismodel van de Innovatiewerkplaats realiseert en ondernemers uitnodigt om dit basismodel als showcase voor hun innovatie te verrijken tot een ambitie-model. Voorts is het denkbaar dat bijvoorbeeld innovatieve installaties niet worden gekocht, maar geleased. Onderzocht wordt of dit ook kan gelden voor apparatuur die door ondernemers en kennisinstellingen tijdens ‘The Making Of’ wordt gebruikt. Zo had het Belgische paviljoen op de expo in Milaan een innovatieve keuken, die voor de duur van de expo door de fabrikant beschikbaar was gesteld. Het is denkbaar dat energiesystemen in beeld komen – bijvoorbeeld in combinatie met de boulevard - waarbij meer energie wordt opgewekt dan de Innovatiewerkplaats nodig heeft. Daarom wordt het interessant om te verkennen of de provincie hierin coöperatief kan gaan samenwerken met andere vroege gebruikers op het terrein.

Het is onze ambitie dat de Innovatiewerkplaats zelf een icoon wordt van nature based en circulair bouwen. Om inzicht te krijgen in de stand der techniek is in juni samen met Praktijkonderzoek Plant en Omgeving van de WUR een workshop georganiseerd met ca. 25 deskundigen dit terrein. De Innovatiewerkplaats moet zich gedurende de komende jaren organisch en adaptief door ontwikkelen, want ook de komende jaren komen innovaties op de markt. Er moet bij voorkeur ook een symbiose ontstaan tussen de activiteiten in het gebouw en de fysieke verschijningsvorm van het gebouw. Het gebouw moet direct in 2016 een ‘wow-factor’ hebben, maar ook in 2022 state-of-the art zijn. In 2022 is de Innovatiewerkplaats het Flevolandse paviljoen op de Floriade.

Actie 18: De Innovatiewerkplaats ontwikkelt zich waar mogelijk door om ook in 2022 state-of-the-art te zijn.

2.3 Gebruik van de Innovatiewerkplaats

Vanaf de opening van de Innovatiewerkplaats in 2017 kan CAH Vilentum Almere het gebouw gebruik als experimenteerruimte. De intentieovereenkomst die we daarover in 2014 met de Aeres Groep hebben gesloten, wordt uitgewerkt tot een samenwerkingsovereenkomst.

Actie 19: De intentieovereenkomst tussen de provincie Flevoland en de Aeres Groep wordt uitgewerkt tot een samenwerkingsovereenkomst

Om te zorgen dat de Innovatiewerkplaats optimaal wordt benut, is een programmatische aanpak nodig. Het is bijvoorbeeld denkbaar dat op de weg naar 2022 themajaren worden benoemd (bv. voedsel, bodem, logistiek, water, circulaire economie, energie, biomassa), mede als input voor de ontwerpwedstrijden. Hiervoor zal afstemming nodig zijn tussen alle betrokken partijen, inclusief de toekomstige BV Floriade. In de opmaat naar de realisatie van de Innovatiewerkplaats zullen ook de ervaringen met Field Labs elders (succes- en faal-factoren, risico's) worden benut.

Actie 20: De Innovatiewerkplaats wordt optimaal gevuld met activiteiten. Zie ook actie 12.

Wat op gebiedsniveau rond 2022 wordt uitgerold, kan wellicht eerst in het klein in de fysieke Innovatiewerkplaats worden uitgetest. Naast de Innovatiewerkplaats op het evenemententerrein biedt de gemeente Almere de komende jaren 35 ha grond op het bedrijventerrein De Vaart aan waar innovaties in een 'living lab' ontwikkeld en uitgetest kunnen worden. Ook het Oosterwold kan een 'living lab' zijn voor zowel nieuwe natuur als nieuwe vormen van stadslandbouw. Zo is er op vier niveaus (Innovatiewerkplaats, Floriadeterrein, bedrijventerrein en de gehele regio (zowel provincie Flevoland als de Metropoolregio Amsterdam) ruimte voor experimenten.

Actie 21: Naast de Innovatiewerkplaats wordt waar mogelijk de hele regio als 'living lab' voor Floriade gerelateerde innovaties ingezet.

3. Activiteiten gericht op de kenniscampus

De Innovatiewerkplaats kan worden beschouwd als de eerste stap op weg naar de ontwikkeling van een kenniscampus. In opdracht van de gemeente Almere heeft Co Verdaas een advies uitgebracht waarin de ambitie is beschreven om tot een kenniscampus van internationale allure te komen. Op 28 oktober 2015 heeft dhr. Verdaas zijn advies aan de commissie Economie van Provinciale Staten toegelicht. De ambitie wordt inmiddels in aanleg gesteund door tal van andere partners (Aeres Groep, Wageningen University, Deltares, Amsterdam Institute for Advanced Metropolitan Solutions (AMS), TNO en het bedrijfsleven). Zowel in de aanloop als na 2022 kan onze regio een living lab zijn op het gebied van energie, afval, gezondheid, voedsel, groen, duurzame innovatie, et cetera. Met partners uit de stad, kennisinstellingen, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties willen we samenwerken om deze ambitie te verwezenlijken. Uiteindelijk moet dit leiden tot een permanente beweging die gestalte krijgt in de kenniscampus op het Floriade terrein. De colleges van Almere en Flevoland hebben inmiddels besloten de in het advies beschreven ambitie te verkennen en uit te werken.

In zijn advies over de kenniscampus formuleerde Co Verdaas 'De droom':

De Floriade als event mag na 2022 dan voorbij zijn, op het terrein aan het Weerwater is een kenniscampus van internationale allure gerealiseerd. Wat ooit begon als een bescheiden innovatiewerk-plaats, is in de loop der jaren uitgegroeid tot een ontmoetingsplaats van onderzoekers, bedrijfsleven, burgers, studenten en belangstellenden uit binnen- en buitenland. Tal van steden op andere continenten kijken met enige jaloezie naar dit Almeerse succes en zouden het graag willen kopiëren. Maar sommige zaken kun je niet kopiëren. De ligging tussen Schiphol en het groene Flevoland, de unieke gebiedsontwikkeling Oosterwold met zijn grootschalige stadslandbouw, de pioniersgeest, de timing en bestuurlijke wil zijn nu eenmaal niet te kopiëren. De droom begon met een overdaad aan ideeën: het liefst wilde iedereen alles tegelijk. Dat leidde in eerste instantie paradoxaal genoeg niet tot concrete stappen. Er moest destijds gekozen worden, zonder andere ideeën definitief aan de kant te zetten of de ambities naar beneden bij te stellen. Door een echt project, Oosterwold, open te stellen voor studenten en jonge onderzoekers met de belofte de resultaten te kunnen tonen in de etalage van de Floriade ontstond er al snel reuring en katalyseerde deze insteek steeds meer vragen, ambities en ideeën. Wat begon met de vraag hoe de gebiedsontwikkeling Oosterwold de stad kon helpen voeden, ontwikkelde zich gaandeweg tot een proeftuin voor onderwijs, bedrijfsleven en internationaal onderzoek op tal van thema's die raakten aan de vraag in hoeverre een stad zich daadwerkelijk circulair, gezond en inclusief kan ontwikkelen. Wie een innovatief of wat wild idee had wist al snel dat je naar Almere moest om verder te komen. Daar kon het, daar kende men de juiste mensen, daar mocht af en toe ook iets mislukken. Vanzelf was dat niet gegaan, maar dankzij de vasthoudendheid van de gemeente, de provincie, en enkele partners van het eerste uur was een beweging op gang gebracht die niet meer te stuiten was. De kenniscampus is gerealiseerd door krachten te bundelen, focus te houden, open te staan voor het benutten van onvoorziene kansen en vooral door het accepteren van de inherente onzekerheden en dilemma's die bij een dergelijk ontwikkeling nu eenmaal horen. Het resultaat is een kenniscampus van internationale allure. Studenten, onderzoekers en docenten vanuit de hele wereld weten de weg naar Almere te vinden. De stad is toonaangevend in het adresseren van mondiale vraagstukken op het gebied van voedsel, gezondheid, energie, afval, zowel in wetenschappelijk opzicht als in de praktische toepassing. Gevestigde bedrijven en startende ondernemers weten de weg naar de campus te vinden. Hun vragen en problemen worden gretig opgepakt en getest. De stad is trots op de kenniscampus. Het is bijna niet meer voor te stellen dat Almere en Flevoland het ooit zonder kenniscampus hebben moeten doen. Zo vanzelfsprekend, dat had destijds niemand durven hopen, hooguit durven dromen

De droom is geen bedrog. Mits goed aangepakt, is het een reële ambitie die bewaarheid kan worden. Een blauwdruk in de zin van een gedetailleerde roadmap is daarbij niet te geven. Referenties en voorbeelden van elders zoals Wetsus in Leeuwarden en op een ander continent het wereldberoemde Silicon Valley, laten zien dat bij de start niemand de exacte uitkomst heeft kunnen voorspellen. De mate van succes is juist gelegen in het vinden van de balans tussen focus en vasthoudendheid enerzijds en het openstaan voor onverwachte kansen en ontwikkelingen anderzijds. Het wordt dan geen toeval dat bijvoorbeeld James Ehrlich van Stanford University zijn ReGen Villages in Oosterwold en op het Floriadeterrein wil bouwen.

Een campus creëer je niet door alleen stenen te stapelen en evenmin door alleen mensen uit te nodigen en ze op vraagstukken te laten kauwen. Het is juist de mix van het elkaar daadwerkelijk kunnen ontmoeten en het koppelen van kennis en bedrijfsleven aan reële vraagstukken die leiden tot synergie. Maar vooral: het moet passen, passen bij de opgaven van de stad en de regio, bij de ambities van de kennisinstellingen, het bedrijfsleven, het openbaar bestuur en de cultuur.

Almere, de provincie en de primaire partners willen op een reeks van thema's inzetten: energie, gezondheid, groen, voedsel, circulaire economie, et cetera. Die keuze is voor de lange termijn ook terecht: de stad van de toekomst zal op al deze terreinen resultaten moeten laten zien. Deze thema's zijn ook nauw met elkaar verweven. Voedsel raakt aan gezondheid en aan onderwerpen als biovergisting en vergroening. Voor de kenniscampus en de Innovatiewerkplaats is echter meer focus nodig en die is gevonden in het primaire thema "feeding the city". Dit geeft richting en ordening, ook in de communicatie naar buiten. De andere thema's kunnen gaandeweg vervlochten of zelfstandig opgepakt worden, maar primair is de focus gericht op het thema feeding the city. Vooral de trits voeding-gezondheid-welbevinden lijkt daarbij in Almere kansrijk. De al bestaande campus in Dronten richt zich vooral op voedselproductie.

Actie 22: Bij de uitwerking van de kenniscampus wordt de focus gelegd op het thema Feeding the city en op de trits voeding-gezondheid-welbevinden.

De Aeres Groep wil het gedachtegoed achter Growing Green Cities integreren in de groene onderwijskolom. Onderdeel hiervan vormt het streven naar een HBO-locatie op het Floriadeterrein. De kernpartners Almere, Flevoland en Aeres Groep - waar het Groenhorst college en CAH Vilentum onder vallen - vormen een stuurgroep die opdrachtgever is voor de verschillende actielijnen en de ambitie en de voortgang daarop bewaakt en waar nodig bijstuurt. Voor de overall coördinatie, het bijeenbrengen van de partners in een gezamenlijk perspectief, het bundelen van krachten, middelen, ideeën is een stuurgroep noodzakelijk waarin de meest primaire partners verantwoordelijkheid kunnen nemen. Alleen zo kan gebouwd worden aan een gezamenlijk verhaal en wordt recht gedaan aan wat partners willen en vermogen. Gaandeweg kan die stuurgroep met andere partners uitgebreid worden als ze een daadwerkelijke bijdrage aan de kenniscampus leveren. Rond de stuurgroep kan een platform van secundaire partners worden geformeerd, opdat ze betrokken blijven, op onderdelen een rol kunnen pakken en er als het ware een brede coalitie ontstaat die de ambitie helpen dragen en verder brengen.

Actie 23: Almere, Flevoland en Aeres Groep vormen een stuurgroep voor de kenniscampus en werken de taken uit in een raamovereenkomst.

Actie 24: De stuurgroep stelt jaarlijks een programma op waarin mijlpalen en uit te voeren acties op de drie actielijnen worden vastgelegd, waarbij helder wordt wie daarbij welke inzet pleegt en bewaakt de voortgang.

Er zijn drie actielijnen te onderscheiden die de komende tijd moeten worden uitgewerkt:

A. De 'reuring', oftewel het zo snel mogelijk met de kennispartners nog meer werk maken van Almere als living lab voor jonge onderzoekers, stagiaires en afstudeerders teneinde aandacht te genereren en energie te creëren rondom de ambities met de kenniscampus. De gemeente is daarbij vooral katalysator. Binnen een jaar moet het gedragen worden door de partners zelf omdat ze niet anders meer willen en ervaren dat hun bijdragen echt op prijs worden gesteld en op de beleidsagenda komen, bijdragen aan het van de grond trekken van de stadslandbouw in Oosterwold of ideeën opleveren voor de Floriade en voor ondernemers. Hierbij afgestemd/samenwerking gezocht met andere partijen; zie de acties 12 en 18.

B. De inhoudelijke lijn, oftewel het met de partners opzetten en uitbouwen van een inhoudelijk programma op en rondom de te ontwikkelen kenniscampus. Op dit moment liggen er overeenkomsten met TNO, AMS en de Aeresgroep (CAH Vilentum) en Windesheim over het bundelen van de krachten rondom de kenniscampus. Deze overeenkomsten zijn in meer (TNO, Aeresgroep) of mindere (AMS) mate al uitgewerkt in concrete thema's en programmalijnen. De komende maanden is de opgave vooral gelegen in het verder uitwerken van deze programma's en vooral om dit gecoördineerd te doen. Een programma-tafel onder coördinatie van de gemeente is in voorbereiding. De inhoudelijke lijn is ook van belang voor de invulling van de extra leerstoel/lectoraat, die in het Jaarprogramma 2016 van Almere 2.0 is opgenomen.

C. De fysieke campus, oftewel hoe te komen tot een programma van eisen en een ontwerp en een business case. Het uiteindelijke doel, het bouwen van een fysieke kenniscampus, hangt natuurlijk nauw samen met de wijze waarop het inhoudelijke programma zich ontwikkelt. Wat zijn de behoeften in fysieke zin? Wat is het programma van eisen? Het zal gaan om één of meer gebouwen voor studenten en docenten, laboratoria, zalen voor onderwijs, seminars, start-ups voor bedrijven, ontmoetingsruimten, et cetera. De bouw van de Innovatiewerkplaats is een tastbare eerste stap in deze ontwikkeling. Het organiseren van het fysieke programma is een ander vak en kent een ander ritme dan het organiseren van het inhoudelijke programma, al zijn beiden natuurlijk nauw met elkaar verbonden.

Een onderzoeksvraag is de verhouding tussen een gedragen inhoudelijk programma met de partners enerzijds en de fysieke verschijningsvorm van de campus anderzijds. Hier zal ook door middel van scenario's verkend moeten worden wat mogelijke varianten zijn, zodat, mede gestuurd door de programmatische ontwikkelingen, helder is wat er in fysieke zin moet gebeuren. Ook kan zo helder worden wat potentiële (huur)opbrengsten zijn, welke onderdelen hoe dan ook gerealiseerd moeten worden en welke onderdelen in hogere mate programma-gevoelig zijn.

Een model dat in dit kader aanspreekt is de Wetsus-campus in Leeuwarden. Daar is gekozen voor een opzet met verschillende partijen, die gezamenlijk vorm en inhoud geven aan deze kenniscampus. Commitment van gemeente, provincie en regionaal bedrijfsleven is een voorwaarde gebleken voor het succes van Wetsus.

Actie 25: Verschillende scenario's voor de Kenniscampus worden uitgewerkt.

Naarmate het perspectief op de kenniscampus meer concreetheid en draagvlak krijgt is het zaak de beschikbare middelen ook zo veel mogelijk te bundelen. Op die manier ontstaat slagkracht, massa, vertrouwen en verbeteren de mogelijkheden om ook investeringen of cofinanciering van derden te genereren. Als voorkomen kan worden dat 'per jaar' naar geld moet worden gezocht, maar met ingang van 2017 partijen de handen ineen slaan op een gezamenlijke ambitie, vergroot dit de kans op succes aanzienlijk. Een belangrijke aanzet is dat Almere, Rijk en provincie de kenniscampus in het concept Meerjarenprogramma Almere 2.0 hebben opgenomen als één van de vijf prioritaire programmalijnen voor de komende jaren.

Actie 26: Kansrijke bronnen voor cofinanciering worden verkend.